

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФОРМ І МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ
ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ У
РАДЯНСЬКІЙ ТА СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ**

Народна хореографія сьогодні набуває все більшої популярності серед дітей та молоді. Особливо вона має значний вплив на всебічний розвиток особистості дитини дошкільного віку, сприяє формуванню естетичного смаку, почуття прекрасного, привчає до дисципліни та правил етикету, виховує силу та витривалість, навчає впевнено досягати своєї цілі, переборюючи при цьому всі фізичні та моральні труднощі.

Аналіз джерел із теми дослідження дозволив дійти висновку про те, що сучасні педагоги-хореографи не повною мірою обізнані з історико-педагогічними надбаннями другої половини ХХ ст. у сфері виховання дітей дошкільного віку засобами народної хореографії. Відтак вивчення архівних матеріалів і наукової літератури, а також порівняльний аналіз радянського і сучасного стану освітньо-виховної практики, на наш погляд, дадуть можливість краще дослідити вплив народної хореографії на розвиток дітей дошкільного віку та уникнути помилок, зроблених у недалекому минулому.

Упродовж радянського та сучасного періодів нагромаджено чимало архівних джерел, історичної, психолого-педагогічної, науково-мистецької літератури, що стосується різних аспектів цього складного поліфункціонального явища. Так, аналіз науково-педагогічних доробків свідчить про посилений інтерес педагогів-хореографів радянського періоду (1945 – 1991 рр.) стосовно вивчення різноманітних аспектів означеної проблеми: історія становлення радянської хореографії, тенденції і перспективи танцювального мистецтва, функції української хореографії, аналіз розвитку тогочасного хореографічного мистецтва, опис народних танців (В. Авраменко, Г. Березова, О. Бердовський, К. Василенко, В. Верховинець, П. Вірський, А. Гуменюк, П. Григор'єв, Ю. Громов, Р. Захаров, Є. Зайцев та ін.);

програми та навчально-методичне забезпечення гурткової роботи, значення, місце й роль позашкільної мистецької освіти в тогочасній системі навчання та виховання, поради керівникам хореографічних гуртків, самодіяльних колективів (І. Антипова, Л. Бондаренко, З. Лур'є, А. Цукерман та ін.).

Серед сучасних педагогів-практиків, які мають організаційно-педагогічні напрацювання й методико-технологічні розробки, працюють з різновіковою категорією дітей, у тому числі і з дітьми дошкільного віку, можна назвати А. Шевчук, О. Мартиненко, А. Тараканову, Л. Цветкову, Н. Морозовську та ін.

Здійснюючи порівняльну характеристику форм і методів радянської і сучасної освітньо-хореографічних виховних систем, зупинимося на таких основних складових. В УРСР досліджуваного періоду хореографічна діяльність дітей була покликана виконувати наступні функції:

- соціально-культурну, що сприяла формуванню творчого потенціалу особистості та підвищувала рівень її суспільної активності;
- освітньо-виховну;
- творчо-розвиваючу, що була засобом творчого самовираження дитини;
- рекреаційно-розважальну (зняття втоми і нервового навантаження) [1, с. 23].

Сучасні дослідники, зокрема О. Мерлянова, виділяють такі функції народної хореографії:

- естетично-виховну (ця функція включає в себе, визначає і супроводжує всі інші функції творчої діяльності особистості);
- пізнавальну (дає можливість підростаючому поколінню опанувати знання про історичне минуле й сучасне того чи іншого народу, його культуру і мову, національні традиції, звичаї, обряди, стимулює прагнення особистості розширити і поглибити ці знання);
- комунікативну (для розуміння танцю не потрібен перекладач чи знання мови, українець чудово розуміє танець угорців, іспанців та естонців тощо);

— компенсаторну (відволікає від неприємностей та сприяє духовній гармонії людини) [2, с. 27-29].

Особливо акцентуємо увагу на здоров'язберезувальній функції народного хореографічного мистецтва.

Дослідниця А. Шевчук акцентує увагу на комунікативних функціях української хореографії. Вона зазначає, що оскільки для дітей спілкування є однією з провідних діяльностей, то використання комунікативних властивостей танцю для міжособистісного виховання має стати домінантою музично-руховою та хореографічною діяльністю [4, с. 3]. Основним завданням педагога, на думку вченої, є зміщення акцентів з високих вимог до якості виконання дітей на щирість спілкування, взаємодію як особливу форму реальної комунікації, вираження ставлення, почуття засобами виражальних і традиційних танцювальних рухів [4, с. 5].

У системі освіти УРСР було багато цінних розробок, які визначали вагомі здобутки у виховній діяльності освітніх закладів. Основними формами, в яких відбувалося виховання дітей дошкільного віку засобами народної хореографії протягом обраного історичного періоду були масові, групові та індивідуальні. Серед методів хореографічного виховання дошкільників варто назвати пояснення, показ, гру, імпровізацію, власний приклад, вивчення танцювальних композицій, метод використання музичного супроводу тощо.

Сучасні педагоги-хореографи також у своїй роботі використовують ці форми і методи, однак розвиток інформаційного суспільства в освітньо-мистецький процес вносить свої корективи. Так, наприклад, сьогодні значного поширення набувають різновиди дистанційного навчання. Це, звичайно, стосується і народної хореографічної освіти. Особливої актуальності сьогодні набувають дистанційні форми навчання в період досить тривалого карантину. Так, наприклад, керівники дитячих танцювальних колективів, які працюють з дошкільниками, використовують у своїй діяльності платформу Google Classroom, на якій розміщують відео з поясненнями нової теми, коментарі, мають можливість за допомогою батьків забезпечити зворотній зв'язок «педагог – дитина». Також керівники часто

використовують для обговорення з батьками дошкільників нагальних питань дитячого хореографічного колективу Zoom-платформи для онлайн-конференцій.

Також під час занять з дошкільниками сучасні педагоги-хореографи користуються ноутбуками, відеопроєкторами для того, щоб збагатити свою розповідь відповідними фото чи відео (костюми різних народів, оздоблення, прикраси, декорації, бутафорія), показати, як виконують потрібний танець інші колективи, особливості партерної гімнастики тощо. Одним із структурних елементів хореографічного заняття можуть бути «танці з фітболами» (м'ячами). Сучасне обладнання дає змогу під час виконання танцю на сцені урізноманітнити його різними спецефектами (мильні бульбашки, фейерверки, «димові завіси» тощо). Усе це, на нашу думку, виконує своє виховне навантаження, а саме – сприяє розвитку у дітей дошкільного віку естетичних смаків, потягу до прекрасного, своєрідного творчого погляду на оточуючий світ.

Також сьогодні значно збільшилася кількість різноманітних музично-ритмічних ігор, які керівники дитячих танцювальних колективів, працюючи з дошкільниками, використовують на своїх заняттях. Сучасні педагоги мають до них широкий доступ (бібліотеки, книжкові магазини, мережа Інтернет), а радянські педагоги не мали такої можливості. Варто відзначити новий погляд сучасних науковців на метод індивідуального підходу до кожної дитини. У радянські часи акцент у вихованні робився на колективізм, рівність усіх в ансамблі. Сьогодні ж, хоча всі вихованці мають у танцювальному колективі однакові права та обов'язки, проте кожна дитина є індивідуальною у своїй своєрідності і потребує саме тих методів виховного впливу, які підходять конкретно їй.

Варто зазначити, що у сучасних умовах, на відміну від радянських, для створення і розкриття творчого потенціалу молодших школярів, формування у них стійкої мотивації до занять хореографією, використовують інноваційні методи роботи з дітьми, які включають такі компоненти: сучасні педагогічні технології розвитку лідерських якостей, педагогічні аспекти творчої діяльності, методи створення художнього середовища засобами хореографії, ситуації

успіху, застосування комплексного способу розучування народних танців на основі прийому «від простого до складного», який включає в себе візуальний, теоретичний, практичний, рефлексивний компоненти та ін. [3, с. 101]. Однак, упроваджуючи інноваційні технології, педагоги-хореографи все ж таки основну увагу приділяють традиційним методам навчання і виховання.

Таким чином, вивчати та аналізувати освітні та мистецько-культурні надбання попередніх поколінь надзвичайно важливо і необхідно, порівнюючи і зіставляючи їх із сьогоденням. Це дозволяє керівникам дитячих хореографічних колективів, які працюють з дошкільниками, використовувати найкращі педагогічні здобутки минулого, прогнозуючи при цьому перспективи свого подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурля О. А. Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Київський нац. ін-т культури і мистецтв. К., 2004. 219 с.
2. Мерлянова О. Вплив функцій народного танцю на виховання особистості. *Рідна школа*. 2006. № 3. С. 26–29.
3. Хореографічна та театральна культура України : педагогічні та мистецькі виміри : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2013 р. / упоряд. А. М. Підлипська. К. : КНУКіМ, 2013. 331 с.
4. Шевчук А. Про що говорить танок? Комунікативні функції української хореографії. *Палітра педагога*. 2008. № 6. С. 3–5.

Вільхова Оксана Григорівна – асистент кафедри дошкільної освіти
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

0999355295

oksana.vilhovadinec@gmail.com

м. Полтава, відділення № 31 Нової пошти